

Podlistak „Žene, mir, bezbednost“

Poštovane čitateljke i čitaoci, objavljivanjem ovog feljtona želimo da doprinesemo boljem informisanju o dokumentima UN o bezbednosti, demilitarizaciji, većem uticaju žena na rešavanje postkonfliktnih problema, pre svega u Srbiji, ali i na zapadnom Balkanu. Nadamo se da će Podlistak čitati one i oni koji se interesuju za preispitivanje tradicionalnog koncepta nacionalne bezbednosti, reformu sektora bezbednosti, rodnu dimenziju bezbednosti, bezbednosne integracije i feminističko-antimilitaristički koncept bezbednosti... Očekujemo vaše priloge o ovim pitanjima.

Podlistak obuhvata oktobar 2011. godine. Izlazi mesečno na srpskom i engleskom jeziku. U elektronskom formatu je dostupan na internet stranicama **www.zeneucrnom.org**

Uredništvo

Sadržaj

	Dvadeset godina postojanja Žena u crnom	3
I	Žene u crnom i Rezolucija 1325	
	Ratna i rodna neosetljivost	5
	Krug tišine oko nasilja	7
II	Aktivnosti Žena u crnom na demilitarizaciji bezbednosti	
	Solidarnost i uzajamna podrška	10
	Solidarnost sa radnicama/ima	10
	Suočavanje sa prošlošću	10
	Prisustvovanje komemoracijama žrtvama ratnih zločina	11
	Praćenje suđenja	11
III	Bezbednost braniteljki/a ljudskih prava	
	Skvoteri, aktivisti i policajci	12
IV	Iskustva iz sveta	
	Rezolucija 1325 - instrument mira	14
V	Najava događaja	16

Dvadeset godina postojanja Žena u crnom

Sa pokličem *UVEK NEPOSLUŠNE* početkom oktobra obeleženo je 20 godina postojanja Žena u crnom. Dana 7. oktobra posle podne bilo je zajedničko promišljanje o feminističko-pacifističkom aktivizmu na prostoru bivše Jugoslavije, a pod naslovom „Umesto očajanja - otporom ka alternativni“. Moderatorica Staša Zajović posredovala je u diskusijama Bibe Momčinović (Hrvatska), Ljupke Kovačević (Crna Gora), Savče Todorovske (Makedonija), Selme Halilović (BiH), Igo Rogove (Kosovo), Slavice Stojanović (Srbija).

O tome „Postoje li alternative - O Evropi i svetu danas“ za „okruglim stolom“ razgovarale su Biljana Kašić (Zagreb), Zoran Solomun (Berlin), Mireja Forel (Mireya Forel, Sevilja), Lili Traubman (Lily Traubmann, Jerusalim), Gracijela Longoni (Graziella Longoni, Milano), Rebeka Džonson (Rebecca Johnson, London), Atena Atanasiu (Athena Athanasiou, Atina) i Branimir Stojanović (Beograd).

U subotu je održano tradicionalno jednočasovno stajanje na Trgu Republike u Beogradu sa motom „Uvek neposlušne – mi ostavljamo trag“. Na stajanju je bilo više od 170 aktivistkinja i aktivista iz čitavog sveta: Izrael (Jerusalim, Megido), Velika Britanija (London), Španija (Sevilja), Italija (Milano, Torino, Verona, Udine, Scio, Treviso), Grčke (Atina), Nemačke (Berlin), Francuske (Nansi), Švedske (Stockholm), Hrvatske (Zagreb, Poreč, Split, Pakrac), Bosne i Hercegovine (Sarajevo, Bihać, Goražde, Tuzla, Đulići, Klica, Bratunac, Zenica), Crne Gore (Kotor, Herceg Novi, Podgorica, Nikšić, Cetinje, Pljevlja), Kosovo (Priština), Makedonija (Skoplje), Srbije (Novi Sad, Niš, Leskovac, Kruševac, Beograd, Prijepolje, Vlasotince, Dimitrovgrad, Pirot, Novi Bečej, Pančevo).

Uveče su uz geslo „Stvaramo alternativnu istoriju“ promovisane knjiga „Etika hrabrosti“ Ksenije Atanasijević i „Krivo srastanje“ Bojana Tončića u izdanju Žena u crnom. O izdanjima su govorili Zagorka Golubović, Daša Duhaček, Lino Veljak, Ljiljana Vuletić, Vesna Rakić Vodinelić i Žarko Korać. Uveče je bio omaž drugaricama i drugovima Žena u crnom i izložba „Uvek neposlušne – mi ostavljamo trag“. Počela je himnom ŽUC-a „Uvek neposlušne“ koju su otpevali aktivistkinje ŽUC-a, hor Proba, prisutne i prisutni. Tokom drugarske večeri čuli su se „We are the witches“ (Mi smo veštice), himna Međunarodne mreže Žena u crnom, angažovani hor iz Beograda „Proba“, „Hoću – neću“, anarho-pank grupa iz Kraljeva, revolucionarne pesme...

U nedelju, 9. oktobra, odvijala se feministička dokolica – po želji obilazak grada ili prosto ka/h/fenisanje po želji, odlazak u pozorište, li druženje u ŽUC-u.

Atmosfera u par rečenica:

- **„Uvek neposlušne – mi ostavljamo trag“**

„Nikad nije bilo lepše, opčinjena sam.“

„Impresivno. Prefinjeno, famozno. Ali sve je bilo odlično. Čarobno, artistički...“

„Oduševljena, lepo je izgledalo zbog soli kojom su ispisivane parole, fenomenalno izgledalo.“

„Događaj upisan u alternativnu istoriju.“

- **"Snaga kontinuiteta"**

"Nezapamćen takav skup, neprestano je bilo između 150-300 osoba, bogatstvo programa, predivno."

"Ja sam impresionirana, divan događaj, baš onako kako zaslužuje 20 godina mukotrpnog rada. Ponosna sam što sam bila tu, kao građanka. Ne znam kad sam se tako divno osećala, zbog energije i svega što sam pročitala i vidjela."

"Najimpresivniji deo je otvaranje u CZKD-u, kad se videla istorija pokreta, na licima žena i reakcijama svih koje su tu duže od mene."

"Jednakost u razlikama: na jednom mestu su bile žene Srebrenice i pank bend, generacijska, kulturna, stilska, seksualna, bila je atmosfera poverenja i ljubavi."

"Bilo je veoma dirljivo kad smo izašle, pozdravile na svim jezicima žene koje su došle."

Žene u crnom i Rezolucija 1325

Ratna i rodna neosetljivost

U Sarajevu je od 27. do 28. oktobra održana konferencija o tome *Kako maksimizirati bezbednost u zemljama OSCE (OEBS)*. Učestvovalo je stotinak žena iz 27 zemalja i međunarodnih tela poput OSCE, UN Women, EU, pripadnica nevladinih organizacija... Istaknuto je da je samo 31 država usvojila nacionalne akcione planove (NAP) za Rezoluciju 1325, a 19 od njih su članice OSCE. Nacrt NAP-a su izradile ili sastavljaju Hrvatska, Gruzija i SAD.

Jasminka Džumhur, ombudsperson BiH istakla je da i posle Rezolucije 1325 žene nisu na pozicijama odlučivanja u BiH. Ona se pita kako žene u državama u tranziciji da se bore i očekuju podršku kada toga nema ni u EU?

Katarina Štrbac iz Ministarstva odbrane Srbije naglasila je da je Ministarstvo pri izradi NAP-a imalo pomoć NVO sektora i medija, a izradili su ga vodeći računa o humanoj bezbednosti. Zaključila je da je u toku reforma vojske, pa je ritam ukupnih reformi spor.

Medlin Res (Madeleine Rees), generalna sekretarka *Međunarodne ženske lige za mir i slobodu (Women's international League for Peace and Freedom)*, naglasila je da NAP neće rešiti sve probleme: „Moramo se fokusirati i na uzroke nasilja, povezati događaje, na primer kako je prodaja oružja Libiji uticala na porast nasilja u toj zemlji. U proces moramo uključiti muškarce, oni treba da se bave Rezolucijom 1325, da podržavaju žene da uđu u sektor bezbednosti. Ceo proces mora da bude inkluzivan i nediskriminatoran. U postkonfliktnim društvima treba podržati lustraciju, to treba da bude deo Rezolucije 1325 i NAP-a. Bez uključivanja muškaraca u sve procese ne možemo uspeti“.

Gordana Subotić iznela je stavove i komentare Žena u crnom na nacrt i proces pravljenja nacrta NAP-a i ocenila da je u NAP-u Srbije nevidljiva uloga ženskog mirovnog aktivizma. Isticanjem samo jedne organizacije favorizuju se NVO koje su produžena ruka države, na uštrb autonomnih ženskih grupa koje su prve izašle na ulicu da se bune protiv rata, bile najaktivnije u rušenju diktatorskog režima, a nakon pada režima radile na izgradnji pravednog mira. Subjekti civilnog društva nisu bili pozvani da učestvuju u kreiranju pojma i prakse drugačijeg koncepta bezbednosti, kao što je ljudska bezbednost. U NAP-u se više pažnje posvećuje državnim institucijama nego podršci misiji i aktivnostima nevladinog sektora.

Subotić se pozvala na analizu NAP-a koju su uradile aktivistkinje i aktivisti Žena u crnom uz podršku profesorke sa Fakulteta bezbednosti Dragane Dulić i profesorke Pravnog fakulteta Union u Beogradu Vesne Rakić-Vodinić, Saše Gajina. „Deset godina od donošenja Rezolucije 1325 institucije su se oglašivale o stalne i dugogodišnje napore organizacija civilnog društva. Podsećamo da su Žene u crnom od 2005. zahtevale implementaciju Rezolucije 1325, kao i usvajanje Rezolucije Žena u crnom „*Žene, mir, bezbednost*“ koju su predložile prilagođenu političkom kontekstu Srbije. U tome su ih podržale desetine organizacija civilnog društva, ali i neke poslanice Skupštine Srbije, ali ovo pitanje nikada nije uvršteno u dnevni red skupštinskog zasedanja“, rekla je Subotić.

Rezolucija 1325 omogućava da se žene organizuju na regionalnom, nacionalnom i nadnacionalnom nivou. Proces izrade NAP-a u Srbiji je netransparentan, nedemokratski i neinkluzivan, pokazuje da Srbija želi da se integriše u međunarodnu zajednicu, posebno u Evropsku uniju samo normativnim mehanizmima, ocenjuje Gordana Subotić.

Ona napominje da se rizici i pretnje Srbiji prepoznaju po tradicionalnom modelu (isključivo spoljnih oblika ugrožavanja, poput proglašenja nezavisnog Kosova i terorističkih težnji, verskog i etničkog ekstremizma, itd...), bez osvrta na realne probleme građana i građanki. Strategija nacionalne bezbednosti tek na 10. mesto stavlja tranzicione probleme, ali ih ne razrađuje. Koncept humane bezbednosti nije ni uzet u obzir, kao ni unutrašnji oblici ugrožavanja bezbednosti, koji su opasniji po stanovništvo (socijalna nejednakost, ekonomska nerazvijenost, siromaštvo, korupcija...).

Predlog NAP-a je izveden nekritičkom primenom neoliberalnog i militarističkog pristupa bezbednosti i roda. Posmatrano iz proceduralno-političkog ugla, nosilac izrade i primene NAP-a u većini zemalja je Ministarstvo inostranih poslova, dok je u Srbiji to Ministarstvo odbrane.

NAP u primeni Rezolucije 1325 zagovara tradicionalni/militaristički koncept bezbednosti, što nije prihvatljivo sa feminističko-pacifističkog stanovišta; bezbednost se svodi na vojnu i policijsku dimenziju, a zanemarene su dimenzije ljudske bezbednosti, preusmeravanje vojnih troškova u civilne svrhe, konverzija vojne industrije, demilitarizacija na svim nivoima. Ukratko, strategija nacionalne bezbednosti Republike Srbije (2009) zagovara militaristički, a ne humani koncept bezbednosti.

NAP vodi računa samo o reprezentativnosti i procentu žena u vojsci i sektoru bezbednosti. Ljudska bezbednost je samo deklarativno prisutna, dok rodna dimenzija nije uopšte u fokusu dokumenta.

Kada je u pitanju Kosovo, prekidom političkih borbi u Srbiji oko države koja je nezavisna od februara 2008. godine i prihvatanjem realnosti oslobodiće se besmisleno trošeni resursi, stav je Žena u crnom. One ističu izuzetno značajno iskustvo Ženske mirovne koalicije, koju čine Ženska mreža Kosova i Mreža Žena u crnom Srbije. Ženska mirovna koalicija je inicijativa građanki zasnovana na ženskoj solidarnosti koja prelazi nacionalne, etničke i verske granice i podele.

U slučaju Srbije, jedan od prioriteta Rezolucije 1325 mora biti i postkonfliktna obnova društva, utvrđivanje činjenica o zločinima u prošlosti, utvrđivanje individualne krivične odgovornosti, kažnjavanje počinilaca zločina, reforme koje će omogućiti diskontinuitet institucija, ali i društvo bez režima koji je odgovoran za genocid i najteže zločine.

NAP bi u mnogo većem obimu morao insistirati da se pre svih Ministarstvo odbrane i Ministarstvo unutrašnjih poslova jasno odrede prema ratovima u zemljama bivše Jugoslavije. U nastavne programe vojnih i policijskih škola treba uključiti iskustva žena iz ratova devedesetih, da bi se podigao osećaj odgovornosti i prepoznala civilna pozicija. U Rezoluciju 1325 se moraju uključiti i reparacije i saniranje stanja koja su direktna posledica rata.

Da bi antidiskriminatorni zakoni koji su u NAP-u pomenuti to zaista bili, trebalo bi ih dopuniti ozbiljnijim pravnim režimom zabrane diskriminacije. Civilno društvo se spominje kao nosilac određenih aktivnosti u tabeli NAP-a samo sporadično, sa ostalim akterima, nabraja Gordana Subotić.

Ona smatra da samo povećanje broja žena na rukovodećim mestima u institucijama gde se

donose odluke o bezbednosti nije garant promene sektora bezbednosti, transformacije tradicionalnog koncepta bezbednosti i uvođenja rodne dimenzije. Važno je istovremeno edukovati žene i muškarce kroz prizmu humane bezbednosti u institucijama i na mestima gde se odlučuje o bezbednosnim pitanjima.

Krug tišine oko nasilja

U Evropskom centru za kulturu i debatu GRAD u Beogradu od 27. oktobra do 2. novembra održana je *Beogradska nedelja bezbednosti (BNB)* - rezultat zajedničke inicijative organizacija civilnog društva za dijalog o savremenom, na građane orijentisanom konceptu bezbednosti. Tokom BNB su organizovane izložbe, tribine, radionice i filmske projekcije. U okviru *Beogradske nedelje bezbednosti* krajem oktobra i početkom novembra, Žene u crnom su 31. oktobra predstavile svoje aktivnosti pod naslovom „*Bezbednost viđena očima žena*“. Skupom koji je obuhvatio nekoliko tema moderirala je *Staša Zajović*.

Aktivistkinja *Marijana Stojčić* je poručila da „za Žene u crnom bezbednost treba sagledavati iz ugla ljudskih prava, iz ugla humane bezbednosti u čijem fokusu su ljudska prava individue. Za to je neophodna demilitarizacija bezbednosti koja na institucionalnom nivou podrazumeva smanjenje broja vojnika, smanjenje vojnog budžeta i njegovo preusmeravanje u civilne svrhe, smanjenje proizvodnje i trgovine oružjem; širenje vrednosti solidarnosti, saradnje, pravde, poštovanja ljudskih prava, interkulturalnosti...“.

Ona tvrdi da savremeni trenutak i na globalnom i na lokalnom nivou obeležava dominacija neoliberalnog ekonomskog modela i njegovih efekata - povećavanje jaza između bogatih i siromašnih, urušavanje tekovina socijalne države, rast svih oblika nasilja, vojne intervencije i jačanje retrogradnih, rasističkih, fundamentalističkih i militarističkih tendencija, ukidanje dostignutog nivoa ekonomskih i socijalnih prava. Takav sistem najviše pogađa siromašne, a među njima posebno žene.

Dobici se privatizuju, dok se gubici socijalizuju. Porast nejednakosti je samo naličje drugog fenomena: smanjenja mogućnosti, a diskriminacija ima mnogo oblika: rodna, nacionalna, etnička, verska, starosna, klasna diskriminacija siromašnih i neobrazovanih...

Pravila neoliberalna globalizacije su skrojena da idu na ruku bogatima: ona podstiču države na konkurenciju u preduzetništvu, što spušta poreze za korporacije, oslabljuje zaštitu zdravlja i životne sredine, i podriva ono što smo nekad smatrali „osnovnim“ pravima radnika, smatra Stojčić koja je profesijom sociološkinja.

Ono što je započeto „arapskim prolećem“ preliva se na ulice gradova u ostatku sveta. U ovim društvima majušni sloj – manje od 1 posto – kontroliše lavovski deo bogatstva; bogatstvo je glavna odrednica moći; korupcija predstavlja način života; najbogatiji često ne dozvoljavaju da se poprave uslovi života čitavog stanovništva.

„Narodni ustanak o kome govorimo je upadljivo bez partije, bez hegemonске organizacije, bez priznatog vođe. Za ŽUC, u skladu s našim feminističko-alterglobalističkim stavom o povezanosti i međuzavisnosti svih delova sveta, humana bezbednost se gradi i kroz politiku i akcije međunarodne solidarnosti i podrške“, zaključila je Stojčić.

Borka Vasić iz Regionalnog centra za manjine kaže: „Ja i moj narod – Romi osećamo se veoma nebezbedno zbog boje kože. Kad padne mrak, ja gledam da što pre odem kući zbog organizovanih neofašista i nacista koji nam prete, crtaju kukaste krstove po zidovima naših kuća, po vozilima gradskog prevoza i javnim toaletima, podsećajući nas da je fašizam živ.

Kao aktivistkinja mnogo radim i učim od Žena u crnom i Regionalnog centra o kršenju ljudskih prava. Pokazala sam mom narodu mnoge zakone o ljudskim pravima i njihovom kršenju koje sam dobila od Amnesty International. Podelila sam im te materijale da i oni postanu svesni svojih prava“, rekla je Vasić.

Tamara Kaliterna iz Žena u crnom govorila je o Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) Ujedinjenih nacija i njegovom odrazu u Srbiji koji je 161 osobu optužio za ratne zločine, zločine protiv čovečnosti ili genocid. Postupci protiv 126 su okončani.

Haški sud je prvi međunarodni krivični sud nakon sudova u Nirnbergu i Tokiju 1945. i prvi koji su osnovala UN. U skladu s poglavljem VII Povelje UN-a, MKSJ je prekinuo tradiciju nekažnjivosti za ratne zločine i poručio da je međunarodna krivična pravda ostvariva, ocenila je Kaliterna.

Time što je optužio šefove država, premijera, načelnika generalštaba, ministre i mnoge druge funkcionere na raznim stranama sukoba u bivšoj Jugoslaviji, Sud je pozvao na odgovornost bez obzira na položaj i ovlašćenja pojedinaca. Više od 4.000 svedoka je ispričalo svoje priče u sudnici čime su doprineli utvrđivanju činjenica koje su od ključnog su značaja u borbi protiv poricanja zločina i sprečavanja revizionizma, što je osnova za trajni mir i dobre odnose među narodima bivše Jugoslavije, smatra ona.

Od 161 optuženog njih 104 se izjasnilo da su nacionalnošću Srbi. Iako su 80 od njih bosanski Srbi, većina je posle rata u Bosni pobjegla u Srbiju, koja je bila bezbedno utočište. Dobili su i državljanstvo Srbije, pa su se okoristili republičkim zakonom iz marta 2004. o pomoći optuženima i njihovim porodicama. Prema Zakonu, Srbija će finansirati plate, penzije, putne troškove do Haga svakih 15 dana za članove porodice, plaćaće telefonske račune i džeparac optuženima i honorar njihovim advokatima, nabrojala je.

Iako su tokom jedne jedine nedelje u aprilu 2004. Žene u crnom su na ulicama Srbije prikupile 22.000 potpisa građanki i građana protiv Zakona, a uz geslo „Ne u naše ime – ne našim novcem“ parlament nije ni stavio na dnevni red njihov zahtev da se poništi Zakon, a novac preusmeri u humanitarne svrhe. Godine 2005. država Srbija je platila haškim zatvorenicima i njihovim porodicama 400.000; 2008. 200.000 a lane 190.000 evra dok je istovremeno zapomagala za inostranom finansijskom pomoći.

Osim toga, svaki građanin i građanka Srbije, uključujući i one u pelenama je u poslednjih 16 godina svakog meseca gubio 159 evra skrivajući samo Ratka Mladića. U jednom trenutku u Srbiji je bilo 46 haških begunaca. Oni su blokirali put Srbije u EU i zatvorili evropske fondove za Beograd. Ukupno, to je godišnji gubitak od 1,2 milijarde evra, glasi porazna računica Žena u crnom.

Bojan Tončić, novinar i aktivista Žena u crnom kaže da „iako je vojna obaveza ukinuta, vojni obveznici – rezervisti se pozivaju na saopštavanje ratnog rasporeda. Kazna za neodazivanje je do tri meseca zatvora. Mašinerija pokazuje da je itekako prisutna, angažuju se neprežaljivi pozivari,

ugrožena je sigurnost građana, a uprkos obavezi, Vojska im ne saopštava da imaju pravo da se pozovu na prigovor savesti".

Tončić nastavlja: „Iole informisani građanin trebalo bi da oseća svu besmislenost skupog igranja rata koji vlast podstiče, trošeći nemilice budžetski novac. Koristi se, međutim, činjenica da, po inerciji, mnogi pristaju na „saopštavanje i presaopštavanje ratnog rasporeda“, troše se značajna sredstva (pozivanje, prevoz, ishrana, dnevnice) za besmislena gađanja ubojnim sredstvima opasnim po onoga ko se usudi da ih koristi. Vojska stvara atmosferu jedinstva pod arhaičnim sloganom „Svi smo jedna armija“ i ovakvim se ponašanjem legitimira kao nakazna izraslina na telu društva. Poslednjih meseci se često u medijima slave nove pobede, dodela stanova mladim oficirima. Stanovi su dobijeni složenom banditskom operacijom, Vojska daje opštinama ono što nije njeno, zgrade domova vojske koje su u svim gradovima na udarnim lokacijama, a za njih opštine Vojsci daju komunalno opremljeno zemljište za izgradnju stanova, ili gotove stanove. Na krajnje diskriminativan način uvedena je verska služba u Vojsku, a ugovore su potpisali vojni vrh i čelni ljudi svih „tradicionalnih“ verskih zajednica. Sve to košta, Vojska ima posebnu upravu za približavanje bogovima, a iz budžeta će se plaćati realizovanje ove ideje. Odgovor građanina na ovu opasnu ujdurmu koja dovodi u pitanje svetovnost države treba da bude - boga nema, a ko želi da mu se moli neka to čini o svom trošku. Evo nas pred izbornom kampanjom i videćemo zloupotrebu Vojske na različite načine, preostale krtitije od aeroplana pribojaće zvučni zid nad gradovima, u ležećem položaju, odeveni u „vijetnamke“ sa dvogledima u rukama, predsednik Srbije, ministar odbrane, drugi nižerazredni političari i čizmaši pratiće kako tamo u daljini nešto puca. Besmisleno, sumanuto, opasno“, zaključio je Tončić.

Zorica Spasojević iz Autonomnog ženskog centra navela je da je svaka druga žena u Srbiji žrtva psihičkog, a svaka treća fizičkog nasilja. Svaka treća devojčica i svaki sedmi dečak dožive incest. Ona ocenjuje da je država lažni "zaštitnik" žena i dece.

Lane je u Srbiji ubijeno 30 žena, od toga je 40% ubijeno vatrenim oružjem. Manje od četvrtine nasilja je prethodno prijavljivano. U prvih devet meseci ove godine ubijene su 33 žene. Četvrtina njih je prijavila nasilje nadležnim. Petinu ubica u porodično-pravnom kontekstu čine vojnici ili policajci. Među njima je i bivši pomoćnik ministra policije, zaključila je Spasojević.

Miloš Urošević iz Žena u crnom je objasnio „šta ugrožava bezbednost braniteljki ljudskih prava“. On kaže da je bezbednost braniteljki ljudskih prava ugrožena u zemlji koja ima veliko nasleđe zločinačke prošlosti. Braniteljke se bore protiv poricanja tog zločinačkog nasleđa i zbog toga bivaju kvalifikovane kao izdajnice i protiv njih se vode različite kampanje. One koje žive u malim sredinama imaju još veće probleme, jer razbijaju tišinu koja okružuje nasilje nad ženama. Braniteljke ljudskih prava se optužuju da remete „nacionalni konsensus“, doživljavaju pritiske i napade od državnih institucija do aktera u fašističkim grupama. Ustavni sud Srbije ne zabranjuje fašističke grupe. Jedna od prepreka za bezbednost braniteljki ljudskih prava jeste i odsustvo političke volje: država Srbija neće da zaštiti braniteljke ljudskih prava. Plašim se da će pitanje ljudskih prava u narednih godinu dana biti marginalizovano, jer Srbiji predstoje izbori, a ljudska prava državi ne donose poene, kaže Urošević.

Braniteljke ljudskih prava nemaju direktnu pravnu zaštitu, jer se veliki projekti koje finansira Evropska komisija ne odnose na direktnu zaštitu braniteljki, nego na standardizaciju, tehnokratizaciju, birokratizaciju. Braniteljke ljudskih prava će nastaviti da brane osnovna prava drugih radeći zajedno, jer kada se jednoj grupi oduzme glas, glasovi svih drugih su u opasnosti, obećao je Urošević.

|| Aktivnosti Žena u crnom na demilitarizaciji bezbednosti

Solidarnost i uzajamna podrška

Žene u crnom žele da promovišu koncept i praksu ljudske bezbednosti (ekonomske, zdravstvene, lične, političke), koja se ne zasniva na moći oružja, već na širenju vrednosti solidarnosti, pravde, feminizma, antifašizma, antimilitarizma, poštovanja ljudskih i prava, interkulturalnosti...

Solidarnost sa radnicama/ima

Žene u crnom su uz šest NVO iz Srbije 5. oktobra potpisale saopštenje zbog rušenja radničke barake na Novom Beogradu i privođenja aktivistkinje Žena u crnom Marije Perković. Tog dana je uz veliki broj policajaca, komunalaca, gradskih i opštinskih službenika, počelo rušenje pet objekata u kojima živi 21 osoba. Porodicama koje tu žive nije obezbeđen alternativni smeštaj. Policija je formirala kordon kojim aktivistima/kinjama organizacija za ljudska prava nije dozvoljeno da priđu barakama kako bi nadgledali da li se iseljava u skladu sa standardima ljudskih prava. Pored legitimisanja, policija je primenjivala i silu, posebno prilikom privođenja Perkovićke, ali i prema nekim stanarima koji su se opirali iseljenju. Advokati Komiteta pravnika za ljudska prava i predstavnici Regionalnog centra za manjine su zahtevali odlaganje rušenja. "Organizacije za zaštitu ljudskih prava zahtevaju od gradske i opštinskih vlasti da u potpunosti poštuju obaveze koje slede iz Pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, a koji garantuje pravo na stanovanje, uključujući i adekvatno alternativno zbrinjavanje u slučajevima prinudnog iseljenja", kaže se u saopštenju.

Suočavanje sa prošlošću

Nevladina organizacija Žene u crnom i Art klinika iz Novog Sada saopštile su 12. oktobra da su od vlasti u Zrenjaninu zatražile da podrže inicijativu za postavljanje spomen-ploče hrvatskim zarobljenicima u bivšim koncentracionim logorima Begejci i Stajićevo. U zahtevu se između ostalog navodi da je sada trenutak da se „taj nedopustivi propust ispravi. Dana 18. novembra 2011. godine navršava se dvadeset godina od pada Vukovara, posle opsade duge 87 dana, a istog dana osnovan je i logor Stajićevo. U logorima u Vojvodini ubijen je veći broj hrvatskih ratnih zarobljenika, dok su ostali bili izloženi nečovečnom postupanju, zbog čega su mnogi invalidi. Postavljanjem spomen ploče na mestima gde su bili logori Stajićevo i Begejci doprineli bismo jačanju procesa pomirenja i poverenja na području bivše Jugoslavije, te obezbedili neku vrstu simboličke (ali višestruko važne) reparacije žrtvama logora i njihovim porodicama. Ujedno, postavljanje spomen ploče će biti značajan korak u oslobađanju Srbije tereta koje su ostavili ratovi devedesetih godina, u kojima je JNA pod kontrolom režima Slobodana Miloševića, uz srpske paravojne formacije počinila stravične zločine", navedeno je u zahtevu.

„Povodom sedme godišnjice ubistva vojnika Dražena Milovanovića i Dragana Jakovljevića izražavamo solidarnost s roditeljima i porodicama ubijenih vojnika i još jednom dajemo podršku njihovoj potrazi za istinom o uzrocima smrti dvojice mladih vojnika, koja se s dobrim razlozima povezuje

sa skrivanjem haškog optuženika Ratka Mladića u vojnim objektima", rečeno je u saopštenju 5. oktobra. „Još jednom moramo konstatovati da državni (naročito pravosudni) organi nastavljaju sa besprizornom opstrukcijom istrage ovog zločina... a da je javnost nedopustivo ravnodušna... Krajnje je vreme da vlada preuzme svoj deo odgovornosti za otkrivanje istine o pogibiji vojnika i da preduzme sve kako bi se procesuirali svi koji ometaju istragu... Srbija ima potrebu za istinom, kako bi se sprovela pravda i otvorila perspektiva normalne budućnosti, a to znači života bez zločina, straha i nasilja. Od države Srbije (a pre svega od ministarstava policije, odbrane i pravde) zahtevamo da prestane da skriva istinu o ubistvima gardista i obezbedi pravdu za porodice žrtava; da nadležne institucije kazne sve počinioce ovog zločina; da se prestane sa politikom nekažnjivosti, kako za zločine u ratu, tako i za zločine u miru". Gordana Subotić i Miloš Urošević su predstavljali Žene u crnom kada je pred kasarnom u Topčideru obeležena godišnjica ubistva Milovanovića i Jakovljevića. Predstavnic/e civilnog društva iz Srbije su položili venac u znak sećanja na nevine žrtve zločinačke politike „koja je još uvek na delu". Osim Žena u crnom ovo saopštenje su potpisali Centar za evroatlantske studije i Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji.

Prisustvovanje komemoracijama žrtvama ratnih zločina

Mirovna grupa Žene u crnom podsetila je u saopštenju 18. oktobra da se navršava 20 godina od ratnog zločina u selu Lovas, u Republici Hrvatskoj, „koji su počinili pripadnici agresorske JNA, uz pomoć Teritorijalne odbrane, lokalne civilno-vojne vlasti i dobrovoljačke jedinice 'Dušan Silni'. „Od 10. do 18. oktobra 1991. kao deo organizovanog zločina režima Slobodana Miloševića, ubijeno je 70 osoba. Pred Većem za ratne zločine Specijalnog suda u Beogradu, u aprilu 2008. godine počelo je suđenje za ratni zločin nad civilima koje su pripadnici JNA uveli u minsko polje. Optuženi su i za mučenja i ubistva hrvatskih civila, kao i protivzakonito zatvaranje i teranje na prisilni rad". Za ratne zločine protiv civila u Lovasu optužena su 14-orica, podseća se u saopštenju. Žene u crnom se nadaju da će „svi odgovorni za zločine u Lovasu, ne samo puki izvršioci, nego i planeri i naredbodavci ovog, ali i drugih zločina, biti kažnjeni". Predstavnic/ce Žena u crnom su 18. oktobra prisustvovali godišnjici obeležavanja zločina.

Praćenje suđenja

Na suđenju 3. oktobra u Beogradu Mladenu Obradoviću, jednom od lidera fašističke organizacije „Obraz", koji je optužen za krivično delo „rasne i druge diskriminacije" za vreme priprema Povorke ponosa 2009. godine (Krivični zakon, član 387) svedočio je zastupnik Gej strejt alijanse Lazar Pavlović. On je svedočio o položaju LGBT populacije, pretnjama i napadima na LGBT osobe, nevladine aktiviste i aktivistkinje. Tog dana sz u sudnicu neometano ušli pripadnici fašističke organizacije "Obraz" noseći majice sa natpisom "Образ", "Србин", majice sa likom optuženika za ratne zločine Ratka Mladića. Sutkinja nije reagovala. Pavlović je rekao i sledeće: "Desničarska, ekstremistička udruženja pozivala su na nasilje nad učesnicima Parade ponosa. Obradović je rekao da će se 'po svaku cenu' suprotstaviti Paradi ponosa. Pretnje optuženog i organizacije 'Obraz' su doprineli da policija oceni da ne može da garantuje bezbednost učesnika Parade." Svedok je sutkinji priložio materijal sa sajta "Obraza", u kome se kaže: "Proglas srpskim neprijateljima – perverznicima: za vas

ne postoji ni ljudska ni božija milost. Bićete najstrožije kažnjeni i iskorenjeni." Tužiteljka je svedoka pitala: "Kako tumačite da je čitav Beograd bio oblepljen plakatima 'Čekamo vas'". Svedok je odgovorio: "Jasno je da se radi o fizičkom napadu, zastrašivanju, zagovaranju diskriminacije, narušavanju slobode okupljanja." Svedok je objasnio da su "pretnje izazvale strah za sopstveni život i osećaj nesigurnosti. Mi smo se iz Organizacionog odbora Parade povukli zbog straha. GSA je prijavila skup policiji. Ponuđene lokacije nisu prihvaćene iz političkih i logističkih razloga. Parade ponosa se održavaju u centru grada. Nije doneto rešenje o zabrani, nego o izmeštanju skupa." Nastavak suđenja je zakazan za 25. novembar.

U beogradskoj Palati pravde 21. oktobra bilo je novo ročište u postupku protiv Miše Vacića, jednog od lidera organizacije SNP Naši 1389, koji je optužen za širenje rasne i druge diskriminacije za vreme organizovanja Povorke ponosa 2009. godine (Krivični zakon, član 387) i nedozvoljeno držanje oružja. Ovo je prvi put u domaćoj sudskoj praksi da se neko tereti po osnovu člana 387 KZ-a zbog nasilja/diskriminacije prema LGBT osobama. „Nisam kriv“, počeo je okrivljeni. „Tog dana kada je trebala da bude Parada ponosa mi smo zakazali nenasilnu žurku seksualno nedevijantnih osoba na istom mestu gde je trebalo da bude Parada ponosa. Međutim, policija je zabranila oba skupa, pa smo mi otišli na liturgiju u hram Svetog Save. Tu sam uhapšen. U stanici policije Stari grad mi je sudija odredio zatvor od trideset dana. Desetak dana nakon izlaska iz zatvora, inspirisan nepravdom režima, marionetskim poretkom u državnim institucijama, ja sam kreirao plakat sa slikama predsednika države i nekih ministara; sa njihovim obećanjima i onim što su sproveli. Kada sam plakat lepio na telefonsku govornicu na Novom Beogradu, zaustavio se policijski auto i policija je pokušala da me uhapsi.“ Okrivljeni se sudskom veću predstavio kao žrtva policije, zamenio teze, jer on je taj koji je nasilnik, a ne žrtva. Sledeće ročište je 5. decembra.

Bezbednost braniteljki/a ljudskih prava

Skvoteri, aktivisti i policajci

Dana 5. oktobra 2011. godine, oko 10 časova sa aktivistima i aktivistkinjama civilnog društva (Žene u crnom, Regionalni centar za manjine, Komitet pravnika za ljudska prava, PRAXIS, Inicijativa mladih za ljudska prava, Rekonstrukcija Ženski fond i Odbrani Filozofski) bila sam na uglu Bulevara Milutina Milankovića i ulice Omladinskih brigada na Novom Beogradu, gde je trebalo da se ruše barake građevinskog preduzeća "Ratko Mitrović", koje su bespravno useljene. „Skvoteri“ nisu, kao što zakon predviđa obavešteni, a svim stanovnicima barakenije obezbeđen alternativni smeštaj. Kordon policije je sprečio aktiviste i aktivistkinje da priđu barakama, praktično zabranivši kretanje, ne pokazavši pri tom akt zbog kojeg je aktivistima/kinjama zabranjeno da priđu baraci. Policajci su nas legitimisali, a potom je policajac Vuk Marković (broj značke 102724), kome sam predala važeći pasoš, počeo da me maltretira jer "nemam ličnu kartu".

Kad sam se posle desetak minuta vratila iz dvorišta u kome su barake, isti policajac me grubo uhvatio za levu mišicu, i dalje me maltretirajući zbog mog validnog dokumenta. To su videle aktivistkinje Nataša Lambić i Zoe Gudović. Policajac mi je rekao da sam uhapšena i sa drugim policajcem me ubacio u policijski auto. Tokom vožnje mi je saopšteno da sam "uhapšena zbog krivičnog dela ometanja službenog lica", po nalogu komandira Sredoja Mirkovića. U kolima su insistirali da ugasim mobilni telefon, sprečili me da se bilo kome javim, a nijedan policijac mi nije predočio moja prava.

Ni u policijskoj stanici Novi Beograd me niko nije obavestio o mojim pravima, nije mi ponuđeno da pozovem advokata. Samo su popisali moje stvari i zatvorili me u ćeliju sa lošim svetlom, dva prljava ćebeta i lokvama mokraće uz zid. Niko mi nije ponudio vodu, hranu, mogućnost odlaska u toalet, telefoniranja, niti je iko razgovarao sa mnom. Ćelija, osim zastrašujućih higijenskih uslova, nema ni prozor, niti dovod vazduha, niti postoji mogućnost da dozovem bilo koga, u slučaju nužde.

Nakon otprilike dva sata u ćeliji dobila sam i menstruaciju. Ušao je policajac koji mi se nije predstavio i odveo me kod inspektora, govoreći "ovde je broj njenog advokata..." i pokazujući drugom policajcu u civilu papirić. Meni niko nije pokazao taj papirić, i ponovo mi niko nije rekao da mogu da telefoniram advokatu. Policajac u civilu, kome ne znam ime, rekao je da "nema vremena" i vratili su me u ćeliju. Insistirala sam da mi se da voda i čista ćelija. Prebacili su me u veću ćeliju, u kojoj nije bilo dnevnog svetla, nije bilo prirodnog dotoka vazduha, takođe je bio samo drveni pod, dva prljava ćebeta i zidovi uprljani fekalijama.

Nakon pola sata, policijac u uniformi je došao sa "rešenjem", koje sam odbila da pročitam dok mi se ne obezbede toalet, hrana, voda i higijenski ulošci. Nakon desetak minuta policijac je pristao da mi sve to obezbedi, ali za moj novac!

Kada sam dobila sve što mi je bilo neophodno, napustila sam nehigijensku ćeliju, ali sam odbila da potpišem rešenje koje je napisano bez mog prisustva, bez prisustva mog advokata. Insistirala sam da razgovoram sa nekim od nadležnih i izvesni policajac Radoičić me je primio. Međutim, ni on mi nije predočio moja prava, nije napravio zapisnik o pritužbama na postupak policije, od maltretiranja iako sam imala validan dokument, do uskraćivanja prava na jedan telefonski poziv, uskraćivanja prava da mi se predoči zašto sam privedena, prećutkivanje mojih prava u postupku, do smeštaja u prostorije koje ugrožavaju zdravlje čoveka. Ja, kao građanaka Srbije, plaćam porez i od mog doprinosa se finansira policija koja mi mora biti na usluzi.

Kad sam napustila policijsku stanicu, saznala sam da su moje prijateljice i prijatelji (Staša Zajović, Kristina..., Milan Antonijević) dolazili u stanicu, razgovarali sa šefom smene Boškom Stevanovićem, dali mu telefonski broj advokata i zatražili da mi ga preda. Međutim, niti Stefanović, niti bilo ko drugi, nije mi preneo tu informaciju.

Insistiram da se protiv policajaca pokrene postupak u skladu sa zakonom, i da se pritvorske ćelije, po hitnom postupku sruše, ili zabrane za korišćenje. Takođe, zahtevam smenu komandira policijske stanice Novi Beograd zbog ugrožavanja mog zdravlja, kršenja mojih prava pred zakonom i kršenja mojih elementarnih ljudskih prava i povrede ljudskog dostojanstva. Zahtevam i ostavku ministra policije Srbije Ivice Dačića zbog komandne odgovornosti.

Marija Perković, aktivistkinja Mreže Žena u crnom Srbije

IV Iskustva iz sveta

Rezolucija 1325 - instrument mira

U oktobru 2010. što je deseta godišnjica Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN, svetska organizacija je analizirala njenu primenu. Organizovan je Sajam mira koji slavi Rezoluciju, lamentira nad neuspehom članica i samih UN da je primene i razmatra šta dalje sa Rezolucijom.

NGO aktivisti, uključujući one koji su inicirali, formulisali i prihvatili Rezoluciju 1325, shvatili su da se zamagljuje suštinski cilj Rezolucije: političko snaženje žena kako bi se osigurala rodna jednakost u pitanjima mira i bezbednosti. Ni rezolucije 1820, 1888, 1889 i 1960 sa istim, ali snažnijim merama za prevazilaženje nasilja nad ženama u oružanim sukobima, nisu dovoljne da nestanu svi oblici rodnog nasilja, naročito onog koga stvara međudržavni sistem militarizovane bezbednosti i isključivanje žena iz formulisanja politike bezbednosti.

Seksualno nasilje jeste i oduvek je najstrašnji deo oružanog sukoba. Na njega treba reagovati što pre i odlučnije. Ali, takve mere su palijativne ili kako kaže Kora Vajs (Cora Weiss) "Čine rat sigurnim za žene." Cilj onih koji su inicirali Rezoluciju 1325 bio je ukidanje rata. Dok se taj cilj jasno ne artikuliše, i dok se ne prihvati da se on može realizovati samo uz ravnopravno političko učešće žena, na snazi su palijativne mere.

Prestankom pojedinačnih sukoba ne postiže se autentični, održivi mir. Mir je odricanje od oružanog sukoba kao načina postizanja "odbrane bezbednosti" država ili drugih političkih aktera. Mir je neprestano fokusiranje na njegov smisao kako su ga označile UN - "kraj biča rata". Godine 1962. je definisano da se održivi mir postiže opštim i kompletnim razoružanjem i ublažavanjem militarizovanog nasilja. Pravičan mir se održava ako se institucionalnim promenama zadrži sistem demilitarizovane bezbednosti. Mir je pravičan samo ako prozilazi iz opšte posvećenosti ljudskim pravima i jednakim pravima žena i muškaraca, kako je zapisano u Povelji UN.

Ovi principi su imanentni Rezoluciji 1325, ali se često gube jer je fokus na ženama - žrtvama oružanog sukoba, a ne na ženama kao tvorkinjama mira i onima koje održavaju sistem humane, umesto državne bezbednosti. Ako se fokus diskursa o bezbednosti preusmeri sa zaštite države na ostvarenje čovekove dobrobiti jasno je da bezbednost nije moguća bez potpunog i ravnopravnog učešća žena. Zato su neke NGO skrenule pažnju na značenje „prevencije“ i „participacije“ koje je u Rezoluciji 1325 potisnula komponenta zaštite. Rezolucija bi trebalo da ohrabri učešće žena u sprečavanju sukoba. Rečnik rezolucija ne poklanja dovoljno pažnje učešću žena, a još manje pažnje strategiji ukidanja rata koja će sprečiti oružane sukobe. Želeći da podstakne diskusiju kako je podjednako potrebno uključivanje žena i civilnog društva u pregovore o miru i bezbednosti i u formulisanje rezolucija koje će proizaći iz Rezolucije 1325, deo civilnog društva sročio je „Otvoreno pismo Savetu bezbednosti o Rezoluciji 1960.“ Kao i Rezolucija 1325, pismo pokazuje kako čovečanstvo i nevladini aktivisti mogu uticati na, pa i formulisati međunarodne standarde za instrumente mira.

Kao mirovna instruktorka smatram da i „Otvoreno pismo“ i Rezoluciju 1325 treba proučavati zajedno sa dokumentima Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Komiteta za ukidanje diskriminacije nad ženama, Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda. Oni nude mogućnost političkih i institucionalnih promena koje nas mogu prevesti iz sistema rata u sistem mira, transformišući paradigmu bezbednosti sa države na porodicu i pokazati koliko je u ovim pitanjima potrebna rodna perspektiva. Mere kontrole naoružanja nisu proizvele suštinsko razoružanje. Sporazumi o nagaznim minama su ublažili posledice oružanog sukoba na ljude. Očekujemo da se isto desi ako se energično primene rezolucije o seksualnom nasilju. Ali, svaki program mirovnog obrazovanja mora da nas približi ukidanju samog oružanog sukoba.

Iako je svetska organizacija pozvala članica formulišu Nacionalne akcione planove (NAP) za primenu Rezolucije 1325, to nisu učinili ni svi članovi Saveta bezbednosti. Kao stručnjaci/nje za mirovno obrazovanje možemo da tražimo od onih kojima predajemo da prouče status NAP-a u svojim državama ili u drugim zemljama. Kao građani i građanke možemo naše vlade i predstavništva UN podržati u hitnom i suštinskom formulisanju i ozakonjivanju akcionih planova. Stavovi iz „Otvorenog pisma“ im u tome pomažu.

„Otvoreno pismo“ se potpisivalo u februaru i martu u UN kada se raspravljalo o položaju žena.

Beti Rirdon (Betty Reardon), počasna osnivačica Međunarodnog instituta za mirovno obrazovanje

V Najava događaja

14 - 17. novembar - Seminar *Ženski sud - feministički pristup pravdi* regionalni seminar u Skopju, Makedonija za aktivistkinje sa Kosova i iz Makedonije. Žene u crnom kao nositeljke programskih aktivnosti na organizovanju Ženskog suda za bivšu Jugoslaviju, tokom novembra organizuju, zajedno sa partnerskim organizacijama niz aktivnosti u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Crnoj Gori i Srbiji.

18. novembar - Nikada nećemo zaboraviti zločine u Vukovaru - ulična akcija na beogradskom Trgu Republike

19. novembar - Odlazak na komemoraciju u Vukovar

Impresum

Podlistak "*Žene, mir, bezbednost*" uređuje redakcijski kolegijum.

Prelom i ilustracije

Marija Vidić

Izdavač: Žene u crnom

Beograd, Jug Bogdanova 18

Tel/fax 011/2623225

email: zeneucrnom@gmail.com

web: www.zeneucrnom.org

Podlistak "*Žene, mir, bezbednost*" je realizovan uz podršku

